

Angela–Anca DOBRE*

UN ZIAR, DOCUMENT AL DOBROGEI: *DOBROGEA JUNĂ*

A Historical Newspaper of Dobrogea: *Dobrogea Jună*

Abstract: *Dobrogea Jună (Young Dobrogea)* is one of the longest lasting newspapers from the region of Dobrogea and holds a well deserved place in the printed media from the beginning of the 20th century. The newspaper can be compared to similar publications such as *Dacia* or *Marea Neagră (The Black Sea)*. When it comes to researching local history and not only, *Dobrogea Jună* is a source of immense value and a mirror for the social, political and cultural life of Dobrogea of those times.

Keywords: *Dobrogea Jună, Dobrogea literară, Constanța, Constantin N. Sarry*

*

Dezvoltarea economică a României de după 1878 a fost un factor decisiv al progresului general al economiei Dobrogei, având consecințe pozitive asupra vieții social-politice, dar și culturale a acestei regiuni. Nu întâmplător, anii 1890 reprezintă perioada în care în Dobrogea apar cele mai multe publicații, se diversifică domeniile acoperite de presă și se afirmă publiciști importanți precum Ioan N. Roman, Stan Greavu–Dunăre, Constantin Brătescu, Constantin N. Sarry, Ioan Bănescu, Constantin Pariano, Petru Vulcan ș.a.

Prima publicație dobrogeană a fost *Steaua Dobrogei*, „foaia intereselor locale”, care a apărut la Tulcea, pe 22 iunie 1879, sub îndrumarea proprietarului Tipografiei „Aurora Dobrogei”, Basile Brănișteanu. Deși a fost frecvent citată ca o voce autorizată, în special în presa bucureșteană, *Steaua Dobrogei*, va intra, după anul 1900, într-un con de umbră, cu toate că este considerată periodicul care a pus bazele publicisticii românești în Dobrogea.

La Constanța, primul ziar modern și unul dintre cele mai importante din acest spațiu a fost *Farul Constanței*. Acesta a apărut la 12 mai 1880 și era ziarul

---

* Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”, Constanța.

oficial al județului Constanța, informația sa fiind destul de bogată și de vie ca să alcătuiască unul din bunele izvoare de documentare asupra vieții de toate zilele a provinciei¹.

Ziarele dobrogene și-au asumat rolul de îndrumător al vieții cetățenești, o necesitate mai mare în spațiul dobrogean decât în restul țării „unde educațiunea civică a cetățenilor este întrucâtva formată”², ele fiind conștiente că „aici în Dobrogea, nici vorbă nu mai încape, că Presa se găsește în adevăratul ei rol, când intervine între o populație care abia a deschis ochii la razele unei vieți constituționale și guvernamentale”³.

Deseori, în paginile presei constănțene apar materiale care cer abordarea unei atmosfere civilizate, urbane, atât între diferitele publicații concurente, precum și în modalitatea de abordare a diferitelor chestiuni sau în exprimarea comentariilor.

Una dintre cele mai pertinente opinii asupra rolului și rostului presei în Dobrogea a fost formulată de Nicolae Iorga, într-o conferință ținută la Constanța la 6 noiembrie 1911, în care spune că „Ea poate face minuni. Oricine caută știri, pînă în fundul satelor. Nu vor trece ani, și veți vedea de Tătarul pierdut în mijlocul lumii celei nouă, ținînd în mînă jurnalul ... Și dacă această foaie strecoară o nouă conștiință, foaia prin care sîntem combătuți și neîmpiedicați va fi tot mai superficială și mai distras cetită. O foaie bună trebuie să fie însă locală, hotărît dobrogeană. Ea trebuie să fie gospodărească și culturală înainte de toate, să îndeplinească netăgăduit un adevărat și mare serviciu”⁴.

Eforturile de progres și dorința de a progresa a locuitorilor în spațiul dobrogean sunt remarcate și menționate de către Ioan N. Roman în cartea sa *Dobrogea și drepturile politice ale locuitorilor ei*: „Alcătuită din oameni de origine, de limbă și de credință deosebite, această populație a trebuit să muncească, să se afirme și să lupte, pentru a cuceri cît mai mult teren și a-și asigura cît mai temeinic existența și așezarea ei aci. A fost și este, de la grup la grup etnic și de la om la om, o adevărată luptă de întrecere, – și din aceste eforturi generale au rezultat progresele îmbucurătoare ce semnalăm”⁵.

În Dobrogea, mai mult decât în oricare altă parte a țării, presa a avut o importanță specială pînă la cel de-al Doilea Război Mondial. Acest fapt a fost determinat de contextul istoric în care a evoluat ținutul dintre Dunăre și mare. O

---

¹ Emanoil Bucuța, *Cincizeci de ani de presă dobrogeană*, în *Dobrogea. Cincizeci de ani de viață românească*, Editura Cultura Națională, București, 1928, p. 737.

² *Sentinela Dobrogei*, II, nr. 23 (noiembrie 1895), p. 1.

³ *Centrul Dobrogei*, I, nr. 21 (26 octombrie 1898), p. 1.

⁴ *Dobrogea nouă*, I, nr. 10 (15 noiembrie 1911), p. 2.

⁵ Ioan N. Roman, *Dobrogea și drepturile politice ale locuitorilor ei*, Tipografia „Ovidiu”, Constanța, 1905, p. 128.

mențiune aparte în peisajul publicistic dobrogean se cuvine ziarului *Dobrogea Jună*, unul dintre cele mai longevive ziare dobrogene, care și-a câștigat un loc bine meritat în presa din prima jumătate a secolului trecut, deoarece a consemnat zilnic, cu fidelitate, istoria acestor locuri, căpătând astfel o valoare incontestabilă.

Acesta și-a început activitatea și a continuat sub conducerea unui singur om, respectiv a cunoscutului jurnalist dobrogean Constantin N. Sarry, fondator și director al publicației. Sarry s-a născut la Constanța în anul 1878. El s-a considerat întotdeauna un dobrogean autentic, deși părinții săi erau greci. A făcut studiile în Elveția, unde și-a luat licența în drept. La vârsta de 22 de ani și-a început cariera jurnalistică, ca secretar de redacție și corespondent la *Epoca*, una dintre cele mai importante gazete bucureștene ale vremii. În anul 1904, revine la Constanța, cu intenția de a înființa propriul ziar și, mai mult, de a rămâne în preajma familiei sale.

Astfel, la 12 decembrie 1904 ia ființă ziarul care a marcat și a contribuit în același timp la evoluția spațiului dobrogean. Cu mici întreruperi, acesta a avut o apariție inițial săptămânală, apoi bilunară, devenind cotidian începând cu anul 1920, pentru ca, în 1944, să își înceteze apariția, din cauza cenzurii impuse de regimul aflat la putere. Primele numere au fost tipărite la București, iar din 1923 la Constanța.

Este demn de menționat crezul cu care acest ziar a pornit la drum: „Dacă părinții noștri, cu călușul la gură, au fost siliți timp de trei decenii aproape să suporte cu cea mai dobrogenească resemnare nestăpânita speculă a avutului și sentimentelor lor cele mai scumpe, noi, fiii lor, conștienți de forțele și drepturile noastre, nu putem suferi mai departe această rușine”⁶.

Din acest motiv, Constantin N. Sarry se înscrie, la rândul său, în istoria presei locale ca unul dintre cei mai de seamă ziariști. În îndelungata sa activitate publică și jurnalistică, Sarry a fost un înfocat susținător al democratizării vieții politice în Dobrogea. De asemenea, a susținut intrarea României în Primul Război Mondial, iar în 1918 a militat pentru recunoașterea drepturilor istorice românești asupra Dobrogei.

Subtitlul ziarului a fost inițial „Organ al tineretului dobrogean“, dar cu timpul, în funcție de vremuri și probleme, motto-ul a fost schimbat. Ziarul a publicat informații și știri cu caracter general, dar și analize pertinente ale vieții politice locale, monografiile de localități, interviuri, extrase din cărți care se refereau la istoria Dobrogei, cronici muzicale, sportive, științifice, biografii.

Încă din pagina de titlu aflăm că ziarul, după cum sugerează și titulatura, era un organ de presă al tineretului dobrogean, care, în perioada 1904 – 1912, a susținut problema lărgirii drepturilor politice în Dobrogea. Tot din pagina de titlu a primului

---

⁶ Gelu Culicea, „*Dobrogea Jună*”, un periodic al spațiului pontic de longevitate și audiență, în *Cuget liber*, nr. 3207 (ianuarie 2001), p. 6.

număr aflăm că frecvența era săptămânală, formatul ziarului fiind de 48/33 cm. Prețul unui exemplar era de 15 bani, iar abonamentul pe un an costa 8 lei.

În ceea ce privește tipografia, aceasta era una locală, aparținând lui Dimitrie Nicolaescu, iar redacția se afla pe strada Dorobanților nr. 17, Constanța. În cei aproape 40 de ani de viață au apărut 5.250 de numere, însumând 12.500 de pagini tipărite⁷.

Între 1909 și 1930 ziarul a avut ca motto „Dobrogea dobrogenilor!”⁸. Acesta sugerează orientarea social-politică națională și naționalistă a celor care au condus ziarul, dar și a celor care au semnat articole în paginile lui. Perioada în cauză a fost una de frământări social-politice, marcate de cele două războaie balcanice, dar și de prima conflagrație mondială.

În epocă, intelectualitatea locală, mai ales cea românească, a militat pentru alocarea de resurse mai mari Dobrogei, proporționale cu importanța strategică și economică a acestei provincii istorice, dar și pentru egalitatea cu românii din Vechiul Regat.

Pentru o scurtă perioadă, între 14 și 25 decembrie 1920, titlul a fost *Dobrogea Veche* și avea ca subtitlu „Politică, economică, literară, independentă – zilnică”. Locul de apariție era tot Constanța, periodicitatea fiind zilnică. Avea însă un format diferit, mai mare decât cel anterior, respectiv 62/50 cm, iar prețul unui număr era de 50 bani. Director era tot C. N. Sarry, astfel că se confirmă teoria că avem de-a face cu același ziar din perioada anterioară, respectiv *Dobrogea Jună*⁹. Redacția era situată pe strada D. A. Sturdza nr. 7 Constanța, însă diferă locul de tipărire, în cazul de față Tipografia „Constanța”.

Motivul pentru care a apărut *Dobrogea Veche* este că prefectul G. Berea suspendase *Dobrogea Jună*. De altfel au fost cenzurate două articole din numărul 4 al *Dobrogei Vechi*, intitulate sugestiv: „Suspendarea *Dobrogei June*” și „Mișcarea anti-constantianistă din Constantinopol”¹⁰. Cele două periodice aveau același motto „Dobrogea dobrogenilor!”, ceea ce reafirmă identitatea celor două publicații.

În articolul „După 11 ani” din numărul XVI/1, se arată că ziarul și-a suspendat apariția în preajma intrării României în Primul Război Mondial, la data de 15 august 1916.

De-a lungul existenței sale, acest periodic a cunoscut unele schimbări care s-au referit la subtitlu, tipografie sau sediul redacției. Aceste schimbări nu sunt un

---

⁷ *Ibidem*.

⁸ I. Hangiu, *Dicționarul presei literare românești: 1790–2000*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004, p. 236.

⁹ Ioan Aczel, *Publicații periodice dobrogene: 1878–1944*, vol. I, mss, Constanța, s.a., s.n., p. 205.

¹⁰ *Ibidem*, p. 206.

fenomen excepțional, ele intervin la multe publicații și se datorează condițiilor economice sau unor schimbări de orientare și conținut.

De la numărul 2 din anul I și până la numărul 2 din anul III, *Dobrogea Jună* a avut subtitlul „Organ săptămânal al tinerimei dobrogene”. Alte subtitluri au fost: „Organ al tinerimei dobrogene”, „Organ al intereselor dobrogene”, „Organ al Partidului Național Dobrogean” (la numerele 17 din anul X și numărul 28 din anul XII), „Organ al revendicărilor naționale ale dobrogenilor”, „Organ Național – Dobrogean”, „Politică, economică, culturală – zilnică”¹¹ și „Politică – economică – culturală” (în anul XXX, numerele 33–36)¹².

Interesante par schimbările în cazul locului de apariție, care alternează între Constanța și București. De asemenea, un aspect important îl constituie frecvența. Ziarul a început ca săptămânal, a fost bilunar (între numerele 5 din anul III și 1 din anul V), pentru a deveni zilnic sau cotidian (între numerele 24 din anul XIV și 36 din anul XXXX¹³).

Au existat și modificări ale formatului, care a evoluat de la 64/50 la 46/33 cm, precum și în ceea ce privește prețul, respectiv de la 15 bani pe număr și 10 lei pe an abonamentul, la 10 lei pe număr și 1.000 de lei pe an în anul 1944 (ultimul an de viață al ziarului). De la numărul 155 din anul XIX și 36 din anul XXXX, în prețul abonamentului a intrat și costul suplimentului cultural al ziarului, numit *Dobrogea literară*¹⁴.

Sediul redacției este o altă schimbare intervenită, ca și locul de publicare, la diverse adrese din București și Constanța. În ceea ce privește locația din Constanța, Constantin Sarry și-a instalat redacția într-o clădire care există și astăzi, respectiv pe strada Răscoalei nr. 27, stradă care la momentul respectiv purta numele de Scarlat Vârnav. La parterul clădirii se aflau tipografia și birourile ziaristilor, iar la etaj biroul și locuința directorului. Fiind un mare iubitor de literatură, acesta deținea o bibliotecă impresionantă, ce conținea numeroase volume rare. Au urmat apoi alte adrese: Piața Independenței¹⁵, strada Dorobanților nr. 17, strada Dorobanților nr. 21, strada D. A. Sturza nr. 7, strada Scarlat Vârnav nr. 23 și strada Scarlat Vârnav nr. 27.

Până la fundarea primei tipografii proprii, *Dobrogea Jună* a fost tipărită în mod succesiv la mai multe tipografii: Tipografia „Speranța” din București, Tipografia „Dimitrie Nicolaescu” Constanța, Tipografia „Gutenberg” și Tipografia „Vestea” din București, Tipografiile „Albania”, „Dobrogea Jună”, „Dacia”,

¹¹ Cât a existat sub titlul de *Dobrogea Veche*.

¹² I. Aczel, *op. cit.*, p. 187.

¹³ Am respectat modul de numerotare al ziarului.

¹⁴ *Ibidem*, p. 190.

¹⁵ Actualmente Piața Ovidiu din Constanța.

„Constanța” și „Victoria” din Constanța. Locul de tipărire variază, de asemenea, tot în funcție de situația economică sau de interesele de moment ale editorilor ziarului.

În ceea ce privește orientarea publicației, aceasta s-a declarat ca fiind neutră până la începutul războiului¹⁶, deși, având în vedere caracterul articolelor din primii ani de activitate, cu greu putem susține această afirmație. Dacă studiem primele numere ale săptămânalului, pe atunci *Dobrogea Jună*, se observă caracterul anti-guvernamental, susținut de articole vehemente îndreptate împotriva administrației locale și mai puțin caracterul obiectiv în transmiterea informațiilor, așa cum reiese din articolul în care vorbea despre motivele care l-au determinat să înființeze *Dobrogea Jună*: „Moravurile unei administrațiuni recrutate din *avariații* vieții politice din țară, lăsați aci în voia lor de niște conducători întru nimic superiori celor dintii, pe de o parte; suferințele părinților noștri, cari, cetățeni corecți și pașnici, nu înțelegeau sau nu îndrăzneau să reacționeze împotriva samavolnicilor tuturor acestor declasați, pe de altă parte; în sfârșit, avîntul, desgustul mediului generațiunii noastre; toți și toate au împins și stimulat la întemeierea *Dobrogei June*”.

Ținând cont că la momentul înființării ziarului, Dobrogea se afla sub prevederile regimului instaurat la 1880, care limita drepturile politice ale cetățenilor, între 1904 și 1912 redacția a susținut cu tărie problema lărgirii acestor drepturi în Dobrogea. Între 1914 și 1916, încercând să dea o formă organizatorică ideilor sale, Constantin Sarry a înființat o grupare politică proprie, numită Partidul Național Dobrogean. Cu toate eforturile sale, acesta nu a reușit să se concretizeze la nivelul dorit, din cauza slabei rezonanțe sociale.

După Primul Război Mondial, *Dobrogea Jună* atacă ziarul proliberal *Farul*” (seria a II-a), îl susține pe Scarlat Vârnav¹⁷ (fost conservator, ajuns președinte al organizației județene a P.N.L.) și îl critică pe Virgil Andronescu¹⁸. Atacul ziarului vizează, în egală măsură, și pe conservator-democrații care se opuneau lui Scarlat Vârnav. Datorită articolelor sale, *Dobrogea Jună* va deveni de-a lungul existenței sale, un ziar incomod pentru membrii administrației locale, ale căror afaceri oneroase erau dezvăluite în paginile acestuia.

Cu toate acestea, în ciuda atacurilor pătimașe și insistente, C. Sarry recunoaște într-un articol scris în 1908, intitulat „Rolul presei”, că „gazetarul este înainte de toate un om cu nevoi, cu obligațiuni, cu prieteni și mai ales cu dușmani. Cîte nu decurg în mod natural din acestea?”. Această declarație este o încercare de a

¹⁶ Dumitru Constantin–Zamfir, Octavian Georgescu, *Presa dobrogeană (1879–1980): Bibliografie adnotată și comentată*, s.n., 1985, p. 119.

¹⁷ Maria Cică–Comăniță, *Scarlat Vârnav – prefectul începutului de veac*, în *Telegraf*, an 13, nr. 124 (29–30 mai 2004) (supliment Dreptul la replică, p. 8).

¹⁸ Constantin Cheramidoglu, *Un primar din Constanța veche*, în *Poliția are impact*, an 10, nr. 106 (octombrie 2011), p. 18-19.

justifica, și, nu în ultimul rând, de a scuza astfel atât propriile slăbiciuni, cât și pe cele ale nenumăratelor generații de ziariști.

După moartea lui Scarlat Vârnav¹⁹ în toamna lui 1919, directorul C. N. Sarry își va orienta atacurile împotriva Ligii Poporului, partidul mareșalului Averescu, și a reprezentantului acestuia la Constanța, Ilie Ghibănescu. În timp, așa cum vom observa pe parcurs, ziarul *Dobrogea Jună* va oscila între diferite partide politice, în funcție de interesele politice ale directorului său²⁰.

Semnificativă în acest sens, este constituirea unei grupări țărăniste la Constanța, anunțată în paginile numărului 42 din anul XIII (24 septembrie 1919), p. 1. În numărul 36 din 6 noiembrie 1919, *Dobrogea Jună* publica un apel al acestei formațiuni cu titlul „Țărani și muncitori dobrogeni!”. După acest apel, în pagina următoare, ziarul se declară organ autorizat al acestui partid²¹. Nu peste mult timp, în anul XIV, nr. 3 din 25 decembrie 1919, p. 2, ziarul publică o notă injurioasă la adresa aceluiași partid. Aceste schimbări de poziție politică ilustrează încercările directorului *Dobrogei June* de a accede pe scena politică locală, prin crearea partidului propriu, menționat anterior.

Și acest ziar - la fel ca multe altele - pe care astăzi îl vedem din perspectivă istorică drept un izvor credibil și de calitate despre viața dobrogeană a începutului de secol XX, a fost implicat în polemici și schimburi de replici dure cu alte ziare²² sau cu formațiuni politice ori oameni politici. Dincolo de aceste aspecte, care nu constituie o noutate în epocă, *Dobrogea Jună* ne oferă date importante despre economia întregului ținut dobrogean, despre viața sa culturală, dar și despre evenimentele care au avut loc la un moment dat.

Astfel, documente de arhivă²³ stau mărturie a implicării acestei publicații în viața publică: în paginile sale sunt publicate liste cu loturile destinate demobilizaților (publicarea lor a costat primăria 5.000 lei) sau conducerea ziarului cere modificarea articolului 36 din bugetul Primăriei, care trebuia să prevadă sume pentru plata unor abonamente la ziar.

În același context pot menționa că *Dobrogea Jună* a relatat cu lux de amănunte ziua petrecută la Constanța de Regele Carol I al României și soția sa, Regina Elisabeta, Prințul Moștenitor (pe atunci) Ferdinand al României și soția sa Maria (viitorii suverani ai României Mari), Prințul Carol (viitorul rege Carol al II-

¹⁹ Necrologul său apare în *Dobrogea Jună*, an 13, nr. 47 din 30 octombrie 1919.

²⁰ Nistor Bardu, „*Dobrogea Jună*”: 80 de ani de la apariție, în *Cartea*, Nr. 4 (1984), p. 93.

²¹ Partidul Țărănesc și Muncitor din Dobrogea, *apud* D. Constantin-Zamfir, O. Georgescu, *op. cit.*, p. 119.

²² A început ca oponent al ziarului liberalilor constănțeni, *Farul*.

²³ Serviciul Județean Constanța al Arhivelor Naționale, Fond Primăria Constanța, Dosar nr. 18/1922, p. 49, f/v.

lea), Țarul Nicolae al II-lea al Rusiei, Țarina Alexandra Feodorovna și cei cinci copii ai lor, marile ducese Olga, Tatiana, Maria, Anastasia, și țareviciul Alexei:

„La orele 8 a.m. a pornit din portul Constanța vaporul Ovidiu, având la bord pe comandorul Mărgineanu, împreună cu toți piloții portului, spre a întâmpina yachtul imperial Standard, precedat de crucișătorul Cahul și Almaz și urmat de întreaga escadrilă rusă din Marea Neagră. Compania de onoare cu muzica și drapelul a luat loc la debarcader, lângă pavilionul Reginei. O splendidă alee leagă pavilionul Reginei de pavilionul special amenajat, construit pentru primirea Suveranilor Rusiei. Aleea continuă spre oraș, ca un drum al florilor, presărat cu crizanteme și margarete.

Bricul Mircea, aflat în rada portului, a salutat sosirea escadrei ruse prin 31 de lovituri de tun. Șase aeroplane se înalță deasupra mării.

La intrarea în port, yachtul Standard a fost pilotat de personalul român, iar operațiunile de acostare au fost executate sub conducerea căpitanului Botez-Jean Bart, cu o precizie remarcabilă.

Alaiul a fost condus spre pavilionul reginei și nici unui ministru nu i s-a permis să asiste la întrevederea celor doi șefi de stat, întrucât vizita a fost de la început declarată ca având un caracter intim.

Marea ducesă Olga, cu un aparat de fotografiat, a imortalizat secvențele memorabile. Cu acest prilej, s-a turnat și primul film documentar.

Primarul Constanței, Virgil Andronescu, oferă oaspeților pâine și sare de pe o tavă din aur masiv, comandată special pentru eveniment. Tava are marca orașului și inscripționat *România, iunie 1914*.

Alaiul pleacă spre catedrală, asistă la un ceremonial religios, ținut de un sobor de preoți, condus de episcopul Nifon. După terminarea slujbei, atât familia regală rusă, cât și cea română, s-au miruit la iconostas, sărutând o icoană a Sfântului Nicolae și o cruce din aur, care apoi, așezate într-o cutie din catifea, au fost dăruite țarului.

Seara, dejunul a fost dat la Cazino de către I.C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri. Țarul a oferit numeroase medalii și ordine. La ceremonial a participat și primarul Mangaliei, Nicolae Roșculeț. Poate că în discuțiile intime dintre cei doi suverani, Mangalia să fi fost inclusă în jocurile politicii militare.

Vizita țarului Nicolae al II-lea și a familiei sale la Constanța, în anul 1914, discuțiile cu regele Carol I și primul ministru I. C. Brătianu, au reconfirmat noua orientare în politica externă a țării noastre²⁴.

Dobrogea literară a fost suplimentul cultural al *Dobrogei June*²⁵. Apărea la data de 1 și 15 ale fiecărei luni, în intervalul 1 aprilie 1924 – 24 aprilie 1927, însă

²⁴ *Apud* <http://www.alternativaonline.ca/StudiiPontice1203.html> (consultat 23.03.2012).

²⁵ I. Hangiu, *op. cit., loc. cit.*

formatul era diferit de al publicației „mamă”, respectiv de 65/48 cm. Fiind supliment, prețul său era inclus în cel al ziarului *Dobrogea Jună*.

Pe prima pagină erau trecuți membrii comitetului de redacție, care cuprindea nume mari ale vieții culturale naționale și dobrogene, precum: Hortensia Papadat Bengescu, Silvia Constantinescu, Fausta Rădulescu, Dan Alecu, Alexandru Alecu, Ion Bentoiu, Constantin Brătescu, Marius Bunescu, Al. D. Constantinescu, Nicolae Dunăreanu, Alexandru Gherghel, Marin Ionescu Dobrogianu, Ioan N. Roman, Oreste Tafrali, Constantin N. Sarry²⁶.

Redacția era diferită de cea a *Dobrogei June*, așa cum rezultă din adresa sediului, dar și din mențiunea expresă publicată în ziar: „Manuscrisele pentru pagina culturală se trimit numai pe adresa *Dobrogea literară*”²⁷

În articolul program intitulat „Cuvântul nostru” se menționează contribuția adusă de reviste precum *Arhiva Dobrogei*, *Analele Dobrogei* sau de către ziarul *Dobrogea Jună*, la propășirea culturală a Dobrogei: „Privind în urmă, constatăm că Dobrogea n-a fost lipsită de manifestații culturale. Dovada o găsim în viața și activitatea însăși a ziarului *Dobrogea Jună*, care apare de mai bine de 20 de ani și care în lunga lui viață a dat publicului multe pagini culturale. Iar dacă pășim treapta publicațiilor speciale de cultură, găsim admirabilele reviste *Arhiva Dobrogei*, *Analele Dobrogei* și *Dunărea*, – toate preocupate a lumina trecutul și împrejurările de față ale oamenilor și pământului acestui colț de țară românească. Dovada o mai găsim în mulțimea personalităților culturale, ce au pășit ca individualități strălucitoare de aci.[...]

Dobrogea își are intelectualii săi! Satele și orașele Dobrogei tind spre tot mai multă cultură – probă că sunt conștiente de menirea ei. Căci ce sunt intelectualii într-o societate, dacă nu acei indivizi capabili de a se dezvolta ca mentalitate și care sînt necesitatea unei asemenea desvăluiri? [...]

Prezentăm inițiativa noastră publicului dobrogean și tindem în viitor să creîm un adevărat organ de actualitate culturală locală, solidarizând în acest scop colaborarea oricărui intelectual, care crede ca noi,- [...]

Nu voim decât să aducem nota noastră locală în corul marelui suflet național și să dăm expresie necesității intelectualității dobrogene de a se dezvolta, înfrumusețând și înălțînd realitatea”²⁸.

Scopul revistei a fost acela de a crea condiții favorabile afirmării valorilor culturale dobrogene, găzduind în paginile sale tinere talente locale, care s-au afirmat

---

²⁶ I. Aczel, *op. cit.*, p. 190.

²⁷ D. Constantin-Zamfir, O. Georgescu, *op. cit.*, p. 122.

²⁸ *Cuvântul nostru*, în *Dobrogea literară*, an 1, nr 1 (1 apr 1925), p. 1.

ulterior în domenii diverse precum literatură, jurnalism, dar și istorie sau științe exacte.

Tematica articolelor publicate în *Dobrogea literară* este diversificată²⁹. Ea pornește de la articole de arheologie și istorie a Dobrogei, istorie culturală, etnografie și folclor, date despre activitatea mișcării culturale și artistice dobrogene, recenzii de cărți scrise de autori dobrogeni sau tratând despre Dobrogea, creații literare originale, traduceri, revista revistelor, etc.

Au publicat în paginile revistei nume ilustre ale culturii dobrogene, dar și naționale precum: Hortensia Papadat Bengescu, Nicolae Dunăreanu, Gala Galaction, Alexandru Gherghel, Ioan N. Roman, Grigore Sălceanu, Constantin N. Sarry, Nicolae Țimiraș ș.a.³⁰. Au publicat traduceri: Dumitru Stoicescu (din opera lui Ovidiu), Al. Constantinescu (din Balthasar Gracian), Ion Bentoiu și Panait Theodoru (din Rabindranath Tagore), N. Țimiraș (din H. Heine și Uhland), Dragoș Protopopescu (din Thomas Hardy și Charles Witte) etc.³¹.

Numărul 4 din 15 mai 1925 este consacrat bimileniului Ovidiu și cuprinde eseul „Pentru Ovidiu” de Hortensia Papadat Bengescu, articole și versuri omagiale de Ioan N. Roman, C. N. Sarry și Theodor Voicu, un fragment din Vasile Alecsandri, lista operelor ovidiene, traduceri din opera lui Ovidius de D. Stoicescu, relatări de la inaugurarea monumentului lui Ovidiu de la Sulmona³² etc.

Articolele de istorie și arheologie au fost semnate de Marin Ionescu-Dobrogianu, Oreste Tafrali, Victor Morfei sau D. Stoicescu. *Dobrogea literară* a publicat medalioane despre: Hortensia Papadat Bengescu, Petru Vulcan, Ioan N. Roman, Al. Gherghel ș.a.

Rubrica „Revista Revistelor” a fost susținută de Ion Dinu. Au fost recenzate reviste importante ale epocii precum: *Viața Românească*, *Convorbiri literare*, *Analele Dobrogei*, *Cele trei Crișuri*, *Gândirea*, *Țara noastră*³³. Alți colaboratori ai revistei au fost: Dan Alecu, P. Bănescu, S. A. Constantinescu G. Duma, St. Muche. Au publicat poezii: S. Avramescu, S. Banciu, S. Lorin, F. Rădulescu, H. Roman, Al. Șteflea, D. Stoicescu, I. Stoicescu, Al. Sulfină, S. Tudor, T. Voicu³⁴.

²⁹ După revenirea Dobrogei la România, pe acest teritoriu iau avânt cercetările arheologice care au scos la iveală vechile colonii grecești vest-pontice, dar și centre urbane din interiorul Dobrogei. Cei mai cunoscuți cercetători din epocă sunt Oreste Tafrali, Vasile Pârvan și Teofil Sauciuc-Săveanu.

³⁰ N. Bardu, *op. cit.*, p. 94.

³¹ D. Constantin-Zamfir, O. Georgescu, *op. cit.*, p. 123.

³² Ca semn al înfrățirii dintre Constanța și Sulmona, în cele două orașe există statui identice reprezentându-l pe marele poet latin. În Constanța, monumentul a fost amplasat în Piața Independenței denumită ulterior Piața Ovidiu.

³³ I. Aczel, *op. cit.*, p. 193.

³⁴ I. Hangiu, *op. cit.*, p. 237.

Deși a apărut doar doi ani, *Dobrogea literară* reprezintă un punct important în evoluția presei dobrogene, în general, și în cea cu caracter cultural, în special.

Din păcate, în 1944, odată cu sfârșitul războiului, s-a încheiat și activitatea ziarului *Dobrogea Jună*, după 40 de ani de funcționare neîntreruptă. În locul *Dobrogei June* urma să apară o foaie intitulată *Cuget liber*, un ziar al vremurilor noi.

Concluzionând, putem afirma că *Dobrogea Jună* a fost expresia superioară a jurnalismului local dobrogean. A fost și este considerată prima arhivă a ținutului dobrogean și în special a orașului Constanța, oglindind în paginile sale cotidianul constănțean, sub toate aspectele. Ea a reprezentat tribuna de la care s-au spus toate nedreptățile ce s-au abătut asupra cetățenilor, dar și suportul material, în care s-a dezbătut fiecare ramură de activitate din viața provinciei.

Sugestive ne apar și după aproape 80 de ani cuvintele istoricului și arheologului Oreste Tafrali despre acest ziar: „*Dobrogea Jună* simbolizează românismul sădit în sufletele curate ale dobrogenilor de orice origine. Zi cu zi, timp de trei decenii, acest ziar a apărut interesele atât ale Dobrogenilor, cât și ale României, în regiunea de peste Dunăre. *DOBROGEA JUNĂ* a avut o atitudine demnă, curată, curagioasă, în toate chestiunile mari. Ea a dat dovadă de un înalt spirit politic și patriotic. Ea poate servi drept pildă celor de curând alipiți la patriamă, de cum se pot apăra interesele regionale, fără a cădea în păcatele regionalismului, în cadrul intereselor generale ale Statului și ale românismului. [...] *DOBROGEA JUNĂ* oglindește sufletul dobrogean, onest, curat, energic și patriot. Ea a arătat tuturor că, prin voința și străduința lor, fiii Dobrogei s-au identificat sufletește cu frații lor de peste Dunăre, că ei contribuie în toate ramurile de activitate să fie factori utili și însemnați pentru propășirea patriei comune și că Dobrogea nu este decât o adevărată Românie Transdanubiană”³⁵.

---

³⁵ *Trei decenii de dobrogenism: Un jubileu gazetăresc*, Editura Dobrogea Jună, Constanța, 1935, p. 45.

M. SA REGELE și TINERIMEA DOBROGENA

Sunt cîți-va ani, de cînd o delegațiune din sinele Consiliului județean de Constanța prezintîndu-se să solicite intrarea Provinciei în dreptul comun, M. S'a exprimat categoric, că *nu mai atunci cînd generațiunea născută de la încorporare încoace va fi aptă de a exercita drepturile politice, numai atunci ele vor fi date.*

Considerațiunea e judicioasă, puternică și mai presus de toate emanînd nașoșită și civinul Suveranului și fi, neîndoios, cel hotărîtor în această chestiune de ordin vital pentru Dobrogea. El e cuvîntul Domnitorului, sub conducerea căruia strănepoții lui Mircea pectuiată victoria de la 1877 cu reîncorporarea acestei provincii rătăcite — o cuvîntul tatălui într-o chestiune privitoare po o fiică a sa perdută și afiată...

Promisiunile unora dintre guvernânți noștri pot fi și simple cochetării. Ingrașile și caristrul au fost, de către aceleasi persoana, mult mai solemn și mai zăngănit făgăduite.... Tenir, e'nt bourgeois!

Dintre cei născuți de la încorporarea provinciei încoace, astăzi cînt generațiuni au împlinit majoratul — vîrstă cerută pentru exercițiul drepturilor cetățenești.

Dar oare simplu faptul, că-ți ștergi singur nasul și poți merge pe picioare pînă în fața urnei, are puterea de a convinge pe un om încercat și adine cunoșător al firei și aptitudinilor noastre, cum e Suveranul României, că-ți poate da toată latitudinea în exercitarea drepturilor politice?

Dar să stabilim, înainte de toate, de care politică e vorba. De aceea, de care Gantz se plînge, că singură, dintre toate ramurile cunoștințelor omenești, a fost dată de soartă, pe minile cele mai neprețuite ori de a cea politică de care Waldeck Rousseau spune, că oșină în a trăi viața și gîndirile poporului tău, în a împărtași toate emoțiunile lui, în a înțelege pînă și visurile lui?

În țări, în cari tinerii, pe lingă școala ce o fac într-o societate demnă de civilizațiunea secolului nostru, mai s'î în tot momentul la îndemîna cuvîntului și pîlda părinților lor — în țări, ca acestea, s'ar putea oare-cum con-

funda majoratul în vîrstă cu maturitatea civică. La noi însă, cari ne-am pomînit și noi crescut într'un mediu de Bașibuzaci și Arpağoni și cu niște părinți — cinstiți, conștiinți și fermi în ale lor — mai copii însă de cît noi în cea-ce și dinșiul aud că se numește „politica”, la noi, zice, în asemenea condițiuni, tînărul major fiziceste, *pînă la proba contrarie*, e departe de a încreta să nu mai fie socotit minor politiceste.

Și această *probi* trebuiește, neapărat, făcută într'un proces de fapte, nu într'un proces de vorbe, unde abilitatea unui advocat priceput își poate masca șiretlicul și nemernicia sați ascunde incapacitatea.

Toată atențiunea Suveranului nostru e îndreptată așa dar asupra noastră, tînăr dobrogenă. Pas cu pas sunt urmărite și constatate isprăviile noastre. De hărăcia și destolenia noastră depinde mersul spre progres al provinciei, după cum îndolența și ne-rebincia noastră ar condanna-o să vegeteze și să linozească.

În articolul nostru program am arătat că, dacă terenul politic — așa cum e înțeleasă și practică azi la noi — e arid și ne-princios, în schimb în fața noastră se întinde, vast și virgîn, domeniul economic și cultural, foarte propriu pentru o muncă rodnică. Spre el s'î îndreptăm toată activitatea și energia tineretelor noastre.

Să, după cum Provedința veștiază, tot astfel și ochiul vecinic neadorim al Suveranului nostru nu ne perde din vedere.

S. Proprietatea Imobiliară Rurală

DEPOSEDĂRILE DE PĂMÎNT din Dobrogea

V. Primele imigrări

Înainte însă de aceste legi să fi văzut lumina zilei, promisiuni și înlesniri de tot felul, intervențiun diplomatice chiar, provocaea un puternic curent de imigrare.

Românii din toate provinciile subjugate, mai mult sub îndemnul unui impuls firesc, de cît îndulțori de pămînt și exploatare de situații, se stabilise aci, aducînd cu sine pe lingă un avut considerabil, care consta în zec de mii de vile și o mulțime de speranțe, cum și mai ales sentimente de neprețuit pentru situațiunea de atunci.

Ad e locul, să spunem, că s'a comis totdeauna o crimă de cîte ori s'a căutat, să se atribuie primilor imigranți romîni tendințe speculative. Privească ori-cine Dobrogea de astăzi și afie-

din gura unui fiu al ei de bastină, că starea înfiorătoare de acum a provinciei nu se datoroasă de cît gormenților sădiți de coloniștii români.

Nu legislatorilor datoroasă România românizării Dobrogei, ci Românilor cari au preferat un tînut pustiu, arid și păgubitor dar românesc, unei țări moderne, productive, dar sub dominație străină.

Valoarea unei legi se judecă de posteritate după rezultatele ei; în consecință, o lege excelentă, aplicată în mod nesăbuit, risică să fie reprobată de viitor.

Dar chiar cu o lege bună și cu un personal administrativ eminent — nu în felul celui pe care ni bați hărăzit diferitele guverne — nu se putea face un pas înainte fără concursul populației al populațiunii române de aci.

VI. Îndoita țintă urmărită de Stat
Dacă însă s'a pus în discuțiune intențiunile imigranților, socotim, că nu vom supăra pe nimeni, dacă vom căuta a fixa și ținta reală urmărită de stat prin vînzarea pămînturilor.

De și e de neîgăduit, că scopul principal nu putea fi altul de cît populara și românizarea Dobrogei, totuși nu e mai puțin adevărat, că s'a căutat în același timp, să nu se piardă nici aceasta ocaziune de a mai alimenta tezaurul public, sleit mai ales în urma războiului pentru independență. Și ea să nu fim iștinovoiți, că pe nedrept facem Statului proces de intenție, vom căuta să sprijinim aserțiunile noastre.

În expunerea de motive a legii din 1882 (vezi Monit. Oficial No. 60 pag. 885) găsim:

De altă parte, cerese călă să procure pe ori cine și mai cu seamă pe Des, era a se ști, ce are să se facă cu vînzările înscuinate ce aparțin acestor domeni. Acei preocupările ară și economice și politice.

Raportorul comisiunii delegațiilor al Legii pentru înscuinarea bunurilor statului (Aprilie 1889) după ce vorbește de Lega de improprietării de la 1864, zice:

Legile următoare asupra vînzării bunurilor statului (întrînd aci și Lega din 1882 N. A) nu s'a mai preocupat de aplicarea ideei exprinsă în legea vîndută. Mai toate legile relative s'î pornit dintr'un îndoit punct de înscuinate, căutîndu-se a se crea din vânzarea moșilor venitori pentru tezaurul public, sau a se dobîndi fondurile necesare pentru întîmpinarea unor nevoi ale momentului.

Și creștea, că cu legea din 1889 se încetează de a se mai căuta, „că se creze din vînzarea moșilor venitori pentru tezaurul public, sau a se dobîndi fondurile necesare pentru întîmpinarea unor nevoi ale momentului?” Ași! Iată ce glăsuște mai la vale același dom:

Făcînd această operațiune, din d'celor în lipsa pămîntul necesar, Statul român nu perde nimic, pentru că primele în loc pămîntului vîndut, valoarea apreciată în mod echitabil, valoare care se destinază pentru amortizarea datorîilor existente. (Vezi M. O. No. 43, pag. 812, 1889).

Mai o nevoie de alte demonstrații? Dar oare nu tot același scop se urmărește prin art. 17 al citatului legi, al cărui text sună:.... După înscuinarea acestora (a cultivatorilor de pămînt) loturile rămase se vor distribui săd trage la sorți între cel-alți doctori.

Cu alte cuvînte dăm pămînt ori-cui, numai bani să lasă?

Nu mai încușe discuție, că am dovedit pînă la evidență, că, dacă prin diferite legi de improprietării diferite țări a bunurilor statului s'a căutat a se popula și româniza această provincie, numai pînă s'a pînă din vedere *veniturile pentru tezaurul public* — ca să nu zicem, că aceo din urmă formă preocuparea principală a legislatorilor, cari aveau de înscuina *nevoi momentane* sau de *amortizat datorîi existente*.

Alături de o idee înaltă un interes... bănesc. Doză tendințe de caracter diametral opuse, care pe alocura fatalmente trebuită, să se ciocnească și una s'î cedeze în favoarea celeilalte.

VII. Comisiunile de delimitare și parcelare

Am spus, că s'a instituit comisiuni de parcelare și delimitare.

Modul de instituțiune a acestor comisiuni a dat lor la abuzuri revolțătoare. Conform art. 6 din Regulamentul respectiv, comisiunea de parcelare era compusă dintr'un delegat al Ministeriului de domenii, de șeful inginerilor topografi înscuinați cu măsurătoarea și de primarul comunei respective.

Dar cine era șeful inginerilor topografi? Înscuini antreprenorului care luase asupra-și prin oferte sau alte mijloace parcelarea pămînturilor din Dobrogea. Evident, el era interesat în cauză, ca să termine cît mai tîrziu lucrarea spre-ăși primi plata, trevind repede peste orice obstacole și contestațiuni; bună, rea, o dată lucrarea terminată, nu se mai revenea asupra ei.

Incherețele, facturile și erorile comise de comisiunile de parcelare sunt arătate de d. inginer botanic G. Popescu, într-o conferință ținută la societatea „Progresul silvic” din București, asupra regulării proprietății în Dobrogea.

De altfel constituțiunea și serupolizitatea personalului ce compunea aceste comisiuni sunt în ordine căsuse și mai prejoc de orice discuție.

De altă parte, Primarul nu era nici o dată consultat. Lucrul să nu vă pară de nececut, căci, dacă Primarii de azi sunt în majoritate străini de locuitori și interesele comunelor — un răt — apoi Primarii Dobrogei de acum 5 — 6 ani chiar erau niște potențați înbeciți, oameni al căror rol se mărginea la a semna prin punere de deget sau să aplice „mulțumiri”!

Am căzut cum se vede dintr-o extremă într'ală: Azi susten în drept a ne plînge de prea multă ștință de carte! a unora dintre Primarii și de amestecul lor pretindînd, adică de-mai unde nu face trebujină....

Așa dar în acele comisiuni de fapți nu era reprezentat de cît Ministerul și antreprenorul lucrării topografice. Dar localitatea? Dar pe proprietari, ori se locuitori cine-î reprezenta? Nimeni nu a voit — intenționat — să tînă seama de acest factor cardinal, ca și cînd nu ar fi fost în joc soarta lor, viitorul economic și chiar politic al acestei provincii.

Nu mai așa se explica haosul ce domina chestiunea așa însă a domeniului statului din Dobrogea și nașterea altor conflicte, supărătoare pentru stat și extrem de păgubitoare pentru populațiune.

Constantin N. Sarry (21 mai 1878 – 4 octombrie 1960)